

Latina pro historiky umění 10. lekce

1/ Substantiva 1. - 3. deklinace - opakování

2/ Citáty z křesťanských spisovatelů spojené s uměleckými díly

3/ Indikativ perfekta aktiva od 1. konjugace

1. – 3. deklinace - opakování

1/ Vytvořte pády k substantivům

I. genitrīx, īcis, f. *rodička*

- a.) dat. sg. genitrīcī
- b.) abl. pl. genitrīcibus
- c.) vok. pl. genitrīcēs

III. pēgma, atis, n. *lešení*

- a.) nom. pl. pēgmata
- b.) gen. sg. pēgmatis
- c.) ak. sg. pēgma

II. arx, cis, f. *hrad*

- a.) gen. pl. arcium
- b.) ak. sg. arcem
- c.) abl. sg. arcē

IV. exeplar, āris, n. *příklad*

- a.) nom. pl. exeplāria
- b.) abl. sg. exeplārī
- c.) gen. pl. exeplārium

1. – 3. deklinace - opakování

2/ Určete všechny možné pády a přiřaďte substantiva k deklinaci a vzoru

a.) episcopum	ak. sg.	2. deklinace	vzor architectus
b.) cīvitātum	gen. pl.	3. deklinace	vzor sacerdōs
c.) foedera	nom., ak., vok. pl.	3. deklinace	vzor opus
d.) hospitālī	dat., abl. sg.	3. deklinace	vzor altāre

3/ Věty v singuláru převedte do plurálu a opačně a přeložte. Nová slovní zásoba servō, āre, āvī, ātum zachovávat, dodržovat

a.) Foedera clāra ā magistrīs doctīs piē servāntur.

Foedus clārum ā magistrō doctō piē servātur.

Slavná smlouva je zbožně dodržována učeným učitelem.

b.) Ecclēsia alta ā sacerdotē reverendō fundabātur.

Ecclēsiae altae ā sacerdotibus reverendīs fundabāntur.

Vysoké kostely byly zakládány důstojnými knězi.

Domácí příprava

Cvičení 9

Olomouc, Žerotínský palác, nápisová deska Fridricha ze Žerotína, před 1598.

DOMINO DEO NOSTRO IESV CHRISTO, VNICO REGNI SANCTO/RVM HAEREDI: PERENNI VITAE FONTI: TRIVMPHANTI MORTIS VICTORI / AETERNO BEATARVM ANIMARVM HOSPITI, SACR.(O) / SVMMA IN HIS TERRIS TVM SAPIENTIA, TVM FELICITAS EST / POSSE QVIESCERE AC SVA POTIVS AGERE ET PROPRIA, QVAM ALIENA / DEINDE VTRAQ(VE) FORTVNA ET SIVE SIT AGENDVM, SIVE PATIENDVM / IN DEVM POTIVS, QVAM IN HOMINES RESPICERE ET AB EO SOLO PENDERE / MORTEM DENIQ(VE) SVAM PERPETVO SIC MEDITARI, VT PECCATVM POTIVS / FVGIATVR, QVAM ILLA NIMIS METVATVR MVNDVM PRAETEREA, QVAEQVAE / SVNT ILLIVS, DESPICERE SIMVL ET ODISSE DE VITA PERPE[T]VA MAGIS QVAM DE / HAC FRAGILI ET CADVCA SOLICITVM ESSE ANIMAEQ(VE) CVRAM GERERE MAIOREM / QVAM CORPORIS ET ITA SESE COMPARARE, VT ANIMA PRIVS LAETA LIBENSQ(VE) / HINC IN COELOS EVOLARE CVPIAT QVAM E TABERNACVLO SVO EVOCETVR / PSAL(MVS) XC.[nonagesimus] DOMINE DOCE NOS SCIRE NVMERVM DIERVM NOSTRORVM VT AMBVLEMVS CORDE SAPIENTE.

- 1/ V textu vyhledejte biblický citát a ověřte správnost citace ve Vulgátě nebo na <https://www.biblegateway.com/versions/Biblia-Sacra-Vulgata-VULGATE/#booklist> poté najděte příslušnou pasáž v českém ekumenickém překladu Bible. Podívejte se i do Bible kralické <https://www.etf.cuni.cz/~rovnanim/bible/k/Mt1.php>
- 2/ Z tučně proložené věty vypište všechna substantiva a přiřaďte je k příslušným deklinacím a vzorům.
- 3/ Vyskloňujte slovní spojení Summa sapientia – *nejvyšší moudrost*

Domácí příprava - řešení

Cvičení 9

Olomouc, Žerotínský palác, nápisová deska Fridricha ze Žerotína, před 1598.

**DOMINO DEO NOSTRO IESV CHRISTO, VNICO REGNI
SANCTO/RVM HAEREDI: PERENNI VITAE FONTI:
TRIVMPHANTI MORTIS VICTORI / AETERNO
BEATARVM ANIMARVM HOSPITI, SACR.(O) / SVMMA
IN HIS TERRIS TVM SAPIENTIA, TVM FELICITAS EST /
POSSE QVIESCERE AC SVA POTIVS AGERE ET PROPRIA,
QVAM ALIENA / DEINDE VTRAQ(VE) FORTVNA ET SIVE
SIT AGENDVM, SIVE PATIENDVM / IN DEVM POTIVS,
QVAM IN HOMINES RESPICERE ET AB EO SOLO
PENDERE / MORTEM DENIQ(VE) SVAM PERPETVO SIC
MEDITARI, VT PECCATVM POTIVS / FVGIATVR, QVAM
ILLA NIMIS METVATVR MVNDVM PRAETTEREA,
QVAEQVAE / SVNT ILLIVS, DESPICERE SIMVL ET ODISSE
DE VITA PERPE[T]VA MAGIS QVAM DE / HAC FRAGILI ET
CADVCA SOLICITVM ESSE ANIMAEQ(VE) CVRAM
GERERE MAIOREM / QVAM CORPORIS ET ITA SESE
COMPARARE, VT ANIMA PRIVS LAETA LIBENSQ(VE) /
HINC IN COELOS EVOLARE CVPIAT QVAM E
TABERNACVLO SVO EVOCETVR / PSAL(MVS)
XC.[nonagesimus] DOMINE DOCE NOS SCIRE NVMERVM
DIERVM NOSTRORVM VT AMBVLEMVS CORDE
SAPIENTE.**

1/ V textu vyhledejte biblický citát a ověřte správnost citace ve Vulgátě nebo na

<https://www.biblegateway.com/versions/Biblia-Sacra-Vulgata-VULGATE/#booklist> poté najděte příslušnou pasáž v českém ekumenickém překladu Bible. Podívejte se i do Bible kralické

<https://www.etf.cuni.cz/~rovnanim/bible/k/Mt1.php>

- PSAL(MVS) XC. DOMINE DOCE NOS SCIRE NVMERVM DIERVM NOSTRORVM VT AMBVLEMVS CORDE SAPIENTE.
- Biblia Sacra iuxta Vulgatam versionem 2007, s. 885. Ps. 89, 12: „*ut numerentur dies nostri sic ostende et veniemus corde sapienti*“.
- Bible, český ekumenický překlad 1996, s. 532, Ž 90, 12: „*Nauč nás počítat naše dny, at' získáme moudrost srdce.*“
- Bible kralická Ž 90,12: „*Naučiž nás počítati dnů našich, abychom uvodili moudrost v srdce.*“ (obdobně překlad Bible Lutherův i Coverdaleův –jedná se tedy o konfesně vědomě distinktivní text)

Domácí příprava - řešení

2/ Z tučně proložené věty vypište všechna substantiva a přiřaďte je k příslušným deklinacím a vzorům.

DOMINO DEO NOSTRO IESV CHRISTO, VNICO REGNI SANCTO/RVM HAEREDI: PERENNI VITAE FONTI: TRIVMPHANTI MORTIS VICTORI / AETERNO BEATARVM ANIMARVM HOSPITI, SACR.(O)

domino –	dominus, ī, m. <i>pán</i>	2. deklinace, vzor architectus
deo -	deus, ī, m. <i>Bůh</i>	2. deklinace, vzor architectus
Christo -	Christus ī, m. <i>Kristus</i>	2. deklinace, vzor architectus
Iesu -	Iēsūs, ū, m. <i>Ježíš</i>	vzhledem k semitskému původu nepravidelné skloňování
regni -	regnum ī, n. <i>království</i>	2. deklinace, vzor sacellum
haeredi -	hērēs, ēdis, m. i f. <i>dědic / čka</i>	3. deklinace, vzor sacerdōs
vitae -	vita, ae, f. <i>život</i>	1. deklinace, vzor stātua
fonti -	fons, fontis, m. <i>pramen</i>	3. deklinace, vzor cīvis
mortis -	mors, mortis, f. <i>smrt</i>	3. deklinace, vzor cīvis
victori -	victor, ōris, m. <i>vítěz</i>	3. deklinace, vzor sacerdōs
animarum -	anima, ae, f. <i>duše</i>	1. deklinace, vzor stātua
hospiti -	hospes, itis, m. <i>host</i>	3. deklinace, vzor sacerdōs

3/ Vyskloňujte slovní spojení *Summa sapientia* – nejvyšší moudrost

sg. nom. summa sapientia, gen. summae sapientiae, dat. summae sapientiae, ak. summam sapientiam, vok. summa sapientia, abl. summā sapientiā

pl. nom. summae sapientiae, gen. summārum sapientiārum, dat. summīs sapientiīs, ak. summās sapientās, vok. summae sapientiae, abl. summīs sapientiīs

Citáty z křesťanských spisovatelů spojené s uměleckými díly

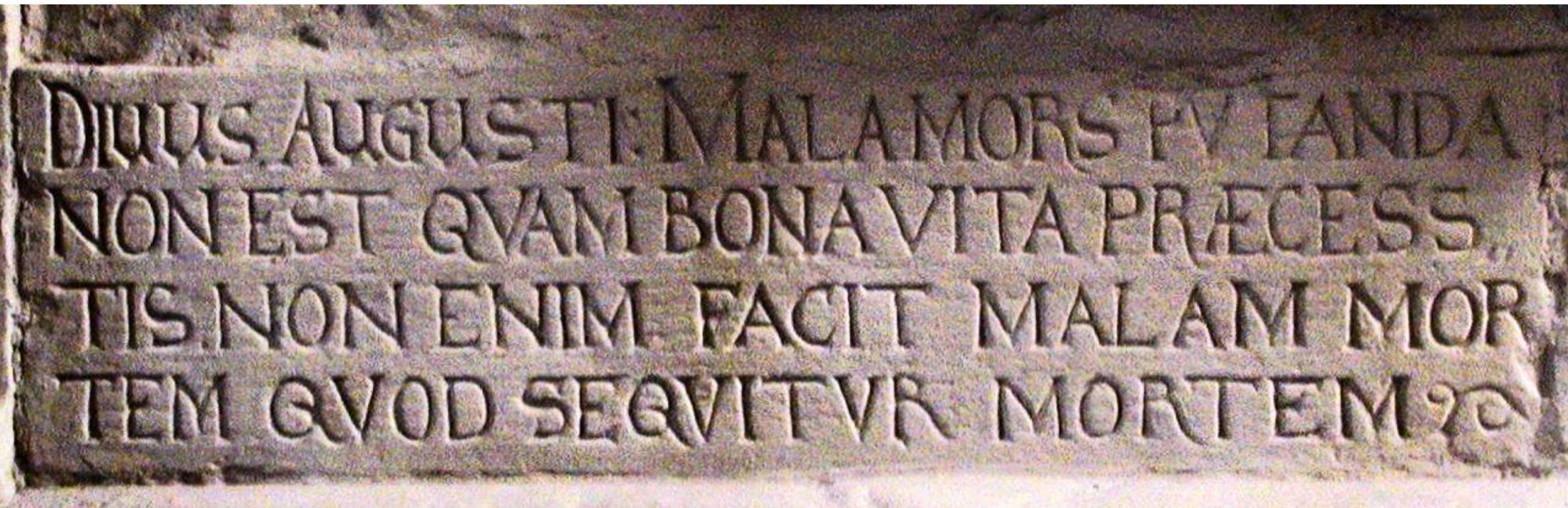
Příbor (okres Nový Jičín), kostel Narození P. Marie -Epitaf městského písaře Ondřeje Fabiána (†1610) obsahuje reliéf. postavu zesnulého klečící před Zmrtvýchvstalým Kristem. (U něj vyryt citát z díla sv. Bonaventury, *Stimulus divini amoris*, pars I., cap. 2. Brixiae 1599, s. 15: NOLO DOMINE SINE VVLNERE VIVERE QUIA / TE VIDEO VVLNERA/TVM.) Figur. výjev doprovází ryté nápisy; nahoře: LETA 1610 DNE 14. SEPTEMB[RIS] SLOWVTNY MVŽ / ONDŘEJ FABIAN TEN ČAS PISAŘ RADNI MĚSTA / PŘIBORA GSAVC W PŘIBITKV SWEM AŽ DO MOZKV / ZRANĚN I NALEZEN S TOHOTO SWETA ČASN V SMRTI / SESSEL GEHOZTO TELO W TOMTO CHRAME POCHOWANO / GEST PAN BVH RAČ DVSSI GEHO MILOSTIW BYTI AMEN.

Dole zkomolený citát z Augustinova díla: DIUUS AUGUSTI[NUS] MALA MORS PVTANDA / NON EST QVAM BONA VITA PRAECES S/TIS (správně praecesserit) NON ENIM FACIT MALAM MOR/TEM QUOD SEQUITVR MORTEM.

Citáty z křesťanských spisovatelů spojené s uměleckými díly

<http://www.thelatinlibrary.com/august.html> Aurelii Augustini, De civitate dei libri XXII 1, 11:

„Mala mors putanda non est, quam bona vita praecesserit. Neque enim facit malam mortem, nisi quod sequitur mortem. “Překlad: Augustinus Aurelius, *O Boží obci*, Praha 2007, s. 49 (r. 1943 přeložila Julie Nováková): „*Smrt, které bude předcházet dobrý život, nelze pokládat za zlou. Vždyť smrt činí zlou jenom to, co po smrti následuje.*“

Citáty z křesťanských spisovatelů spojené s uměleckými díly

Církevní autoři tzv. patristiky (křesťanského starověku) i scholastiky jsou dodnes nejúplněji vydáni v tzv. Migneho Patrologii – Jacques Paul Migne, **Patrologiae cursus completus, Series Latina** (existuje i Series Graeca), 221 svazků.

Digitalizovaná databáze dostupná na UK v Praze, MU v Brně, UP v Olomouci a AV ČR.

Pdf. soubory volně dostupné na:

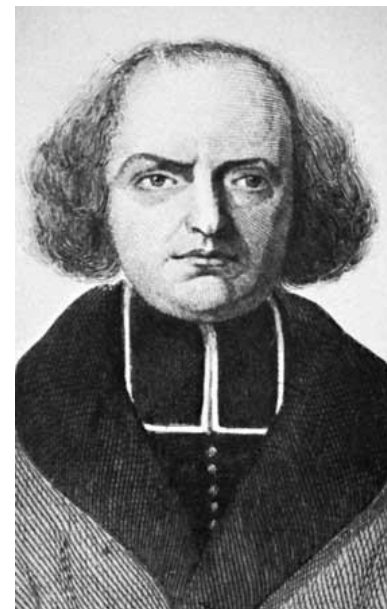
<http://www.documentacatholicaomnia.eu/>

Jednotlivé svazky PL i na: <http://patristica.net/latina/>

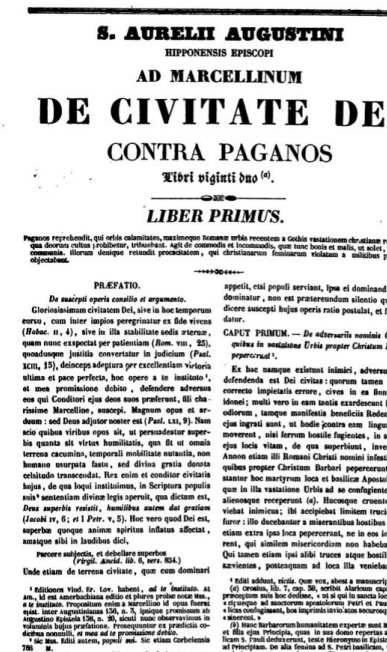
Augustinovo dílo De civitate dei je v PL sv. 41 např. na:

<https://archive.org/details/sanctiaureliiau04augugoog/page/n18>

Novější je pak ediční řada **CSEL-Corpus scriptorum ecclesiasticorum Latinorum** 89 sv. a **Corpus Christianorum** více než 180 sv.

J. P. Migne (1800-1875)

1. konjugace vzor **laudō, laudāre, laudāvī, laudātum**

(Indikativ perfekta aktiva)

Perfektum: koncovky aktiva **ī, istī, it, imus, istis, ērunt**

1. os. sg. ind. perf. akt.	laudāv- ī	<i>počválil jsem</i>
2. os. sg. ind. perf. akt.	laudāv- istī	<i>počválil jsi</i>
3. os. sg. ind. perf. akt.	laudāv- it	<i>počválil (počválila, počválilo)</i>
1. os. pl. ind. perf. akt.	laudāv- imus	<i>počválili jsme</i>
2. os. pl. ind. perf. akt.	laudāv- istis	<i>počválili jste</i>
3. os. pl. ind. perf. akt.	laudāv- ērunt	<i>počválili (počválily, počválila)</i>

Perfektum se tvoří od perfektního kmene, který nelze odvodit na základě příslušnosti slovesa ke konjugaci, ale je nutné zjistit ho ve slovníku (případně si ho pamatovat)

Perfektum představuje minulé děje jako **dokončené**. Do češtiny se obvykle překládá minulým časem dokonavých sloves.